

اسوه‌های صبر و مقاومت

هدف کلی

آشنایی با حضرت فاطمه سلام الله علیها و تعدادی دیگر از اسوه‌های صبر و مقاومت و الگو گرفتن از آنها.

اهداف جزئی

- در پایان این درس، از دانش‌آموزان انتظار می‌رود که :
- ۱- حضرت فاطمه سلام الله علیها را به عنوان الگوی تربیتی زنان مسلمان بپذیرند.
 - ۲- چند نفر از زنان ایثارگر دوران معاصر را معرفی کنند.
 - ۳- ویژگی‌های انقلابی و مبارزاتی شهید چمران را توضیح دهند.
 - ۴- ویژگی‌های شخصیتی شهید حسین خرازی را به عنوان یکی از فرماندهان شهید دوران دفاع مقدس، بیان کنند.
 - ۵- نام چند نفر از مردان ایثارگر و شهید شهر خود را ذکر کنند.
 - ۶- اهمیت نقش زنان در دفاع از ارزش‌های جامعه را تبیین کنند.
- مفاهیم اساسی : حضرت فاطمه (س)، زنان قهرمان و ایثارگر، مردان مبارز و ایثارگر، نقش زنان در تحولات اجتماعی، نقش زنان در دفاع مقدس، شهید مصطفی چمران، شهید حسین خرازی

آماده‌سازی

یکی از روش‌های مناسب برای تربیت انسان، معرفی الگوهایی است که مسیر سخت رشد و کمال را طی کرده‌اند. قرآن کریم به عنوان برترین کتاب تربیت انسان، از این شیوه به نحو مطلوب استفاده نموده است. در همین رابطه، یکی از آثار تربیتی قصص انبیا در قرآن کریم، بهره‌برداری ما از رفتارهای

آن مردان الهی در شرایط گوناگون است. مردانی که توانستند با موفقیت از میدان نبرد با شیطان درون و دشمنان بیرونی خارج شوند.

داستان حضرت یوسف و سرگذشت حضرت ابراهیم و زندگی سراسر مبارزه حضرت موسی نمونه‌هایی است که می‌توان در جهت پیمودن راه بندگی خدا و مقاومت در برابر ستمگران از آنها الگو گرفت و تسلیم زورگویان و شیاطین نشد.

خداوند بزرگ در قرآن کریم از پیامبر رحمت حضرت محمد (صلی الله علیه و آله) نیز به عنوان الگویی نیکو یاد می‌کند. اما در جای دیگری از قرآن خداوند به پیامبرش یادآوری می‌کند که به مردم بگو من هم بشری مانند شما هستم، فقط به من وحی می‌شود. یادآوری این جمله پیامبر (ص) به مردم که «أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ»، به این سبب است که خداوند و پیامبرش دوست ندارند مردم، رسول خدا را به گونه‌ای تصور کنند تا الگو گرفتن از سیره و رفتارهای رسول گرامی اسلام را غیرممکن بدانند.

خداوند در قرآن کریم، پیامبرش را انسانی مانند سایر انسان‌ها معرفی می‌کند، تا مردم بدانند که اگر او رسول خاتم لقب گرفت، به این سبب بود که با پیروی از دستورات الهی و عدم توجه به وسوسه‌های شیاطین، در راه اطاعت از خدا گام نهاد و از مسیر بندگی خدا به رسالت الهی مبعوث گردید.

ارائه مطلب، صفحات ۶۳-۵۹

حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها کوثر اعطایی خداوند به رسول گرامی اش و شخصیت ممتاز و خیرکثیری است که افتخار زنان و مردان مسلمان است. زهرای اطهر بانوی بزرگواری است که همه هستی اش در راه اعتلای دین خدا و گسترش معرفت الهی خلاصه می‌گردد.

او در مسیر تحقق رسالت خاتم الانبیا حضرت محمد (ص) و حمایت از جانشین برحقش امام علی (ع) لحظه‌ای درنگ نکرد و برای تربیت انسان‌های بزرگی همچون امام حسن و امام حسین و حضرت زینب علیهم السلام تلاش و همت خود را به کار گرفت. جملاتی که رسول گرامی اسلام درباره حضرت فاطمه (س) فرموده‌اند، در مورد هیچ کس دیگری بیان نشده است.

حضرت رسول (ص) خطاب به حضرت فاطمه (س) فرموده‌اند: ای فاطمه، به راستی خدای تعالی به سبب خشم تو، خشم می‌کند و برای رضا و خشنودی تو، خشنود و راضی می‌شود. در جای دیگری رسول گرامی اسلام (ص) فرمودند که: «فَاطِمَةُ بِضْعَةٌ مِنِّي»؛ فاطمه پاره تن من است.

بسیاری از علمای شیعه و سنی از رسول خدا (ص) نقل کرده‌اند که فرمود: اولین شخصی که وارد بهشت می‌شود، فاطمه دختر محمد (ص) است.

در رابطه با آن بانوی گرامی بر بیان نمودن نکات زیر به دانش‌آموزان تأکید می‌شود :

- ۱- رفتارهای آن حضرت نشان‌دهندهٔ تقوا، صبر و بردباری، ایمان کامل به خدا، توجه به نیازهای مردم و ... است.
- ۲- با وجود آنکه پیامبر فرزند پسری نداشتند؛ اما اراده خداوند بر این بود که یازده امام شیعیان از نسل پاک فاطمه اطهر (س) و امام علی (ع)، امام و راهنمای مردم باشند.
- ۳- حضرت حجت‌ابن‌الحسن، امام مهدی (عج) از نسل مطهر حضرت فاطمه سلام‌الله‌علیها است که سرانجام با قیام خود، عدالت و مهربانی را در سرتاسر دنیا گسترش خواهند داد.
- ۴- امام علی (ع) می‌فرمایند: «بهترین عبادت‌ها عفت و پاکدامنی است» و حضرت زهرا در دوران کوتاه حیات خود مظهر نجابت و حیا و عفاف و پاکدامنی بودند.
- ۵- آن حضرت در تمام زمینه‌های انسانی مانند عفت، پاکدامنی، عفاف و عبادت خداوند، انجام کارهای منزل، تربیت فرزندان، همسررداری، رسیدگی به پدر بزرگوار، دفاع از حریم ولایت مسلمین، احترام به مسلمانان، زندگی ساده و زاهدانه و ... الگوی همهٔ مسلمانان، بلکه تمام انسان‌های آزاده و حق‌طلب‌اند.

فعالیت

در این درس، از زنان ایثارگر و شهید، تعدادی همچون مریم فرهانیان، سهام خیام، نسرين افضل، ناهید فاتحی کرجو، و از زنان ایثارگری که در قید حیات‌اند افرادی همچون مرضیه حدیدچی (دباغ)، سیده زهرا حسینی و آمنه وهاب‌زاده نام برده شده‌اند که از دیرباز گرامی درخواست می‌شود، تحقیق و پژوهش دربارهٔ شخصیت آنها را به دانش‌آموزان واگذار نموده، سپس نتایج در کلاس برای سایرین مطرح گردد.

مردی که با خدا دوست بود

شهید مصطفی چمران یکی از مصادیق روشن بندگان صالح خداست که با وجود بهره‌مندی از رتبهٔ علمی ممتاز و امکان تشکیل یک زندگی مرفه در آمریکا، سنگر مبارزه با باطل را انتخاب کرد و دو سال تمام در کشور مصر دوره‌های عالی و سخت چریکی را آموزش دید و پس از آن نیز، خدمت به محرومان و مظلومان شیعهٔ لبنانی را انتخاب کرد. چمران در بازگشت به ایران نیز به رغم آنکه کرسی نمایندگی مردم در مجلس شورای اسلامی را در اختیار داشت و با وجود آنکه به‌عنوان وزیر دفاع

کشور انتخاب شده بود، باز هم سنگر مبارزه در میدان جنگ را انتخاب کرد و سرانجام نیز به آنچه که آرزویش بود و شایستگی آن را داشت، رسید و به مقام رفیع شهادت در راه خدا نایل شد.

جملاتی که قبل از شهادت ایشان ثبت شده، نشان می‌دهد که او یک عارف واقعی بود و آن چنان از دنیا قطع دلبستگی کرده بود که گویی تمام آنچه را که قرار است تا چند ساعت دیگر برای او اتفاق افتد می‌دانسته و با چشم دل آن را مشاهده نموده است.

جملاتی نیز که شب قبل از روز شهادت به همسرش گفته نیز مؤید همین مطلب است که چمران می‌دانسته فردا روز ملاقات او با پروردگارش است. او در آن شب به همسرش می‌گوید که من فردا به شهادت می‌رسم و رضایت تو شرط این اتفاق مهم است.

در رابطه با این شهید عارف انتقال موارد زیر به دانش‌آموزان تأکید می‌شود:

۱- مصطفی چمران در سال ۱۳۳۶ با رتبه ممتاز در رشته مهندسی الکترونیک دانشکده فنی دانشگاه تهران فارغ‌التحصیل می‌شود.

۲- ایشان برای مبارزه با حکومت شاه و دفاع از اعتقادات دینی خود، به همراه چند نفر از هم‌فکرانش انجمن اسلامی دانشجویان آمریکا را پایه‌گذاری نمودند.

۳- چمران موفق به دریافت دکتری در رشته فیزیک پلاسما از دانشگاه برکلی آمریکا می‌شود.

۴- چمران در سال‌های ۴۶ تا ۴۸ در زمان ریاست جمهوری جمال عبدالناصر به مصر می‌رود و دو سال تمام سخت‌ترین دوره‌های جنگ‌های چریکی را می‌گذراند.

۵- چمران در بازگشت به آمریکا پس از یک سال زندگی در آنجا به رغم آنکه می‌تواند مرفه‌ترین زندگی را داشته باشد، برای خدمت به محرومان و فرزندان شهدای مبارزه با اسرائیل به لبنان می‌رود و به همراه امام موسی صدر مدرسه‌ای برای محرومان شیعه لبنانی و بازماندگان شهیدان تأسیس می‌کند.

۶- چمران در لبنان به همراه امام موسی صدر موجب اتحاد مسلمانان برای مقاومت در برابر متجاوزان صهیونیست می‌شوند و تشکیلات شیعیان را پایه‌گذاری می‌نمایند.

۷- با پیروزی انقلاب اسلامی، چمران به ایران می‌آید و در اولین گام مهم ایشان، شهر پاوه با فرماندهی، درایت و شجاعت شهید چمران از اشغال ضد انقلاب وابسته آزاد می‌شود.

۸- در نبرد آزادسازی شهر سوسنگرد از دست متجاوزان، چمران نقش تعیین‌کننده‌ای داشت، و با وجود آنکه به محاصره دشمن درآمده بود، با نبردی حماسی از محاصره خارج و در نهایت سوسنگرد از اشغال دشمن آزاد می‌شود.

۹- چمران با وجود آنکه توسط شورای انقلاب به وزارت دفاع منصوب شده بود، اما دفاع از

کشور در میدان مبارزه را بر وزارت ترجیح داد و تمام علم و تجربه مبارزاتی خود را در راه دفاع از سرزمین خویش به کار گرفت.

۱- دکتر چمران با استفاده از تجربیات خود و برای جلوگیری از سقوط اهواز کانالی به طول ۲۰ کیلومتر و عرض ۱۰۰ متر طراحی نمود و با استفاده از پمپ‌های آب، از رود کارون کانال را پر از آب و مسیر آب را به سمت دشمن روانه نمود و پس از این اقدام نیروهای دشمن مجبور به عقب‌نشینی شدند و شهر اهواز از محاصره و سقوط نجات یافت.

و سرانجام شهادت در راه خدا که عالی‌ترین هدیه خداوند به بندگان مخلص است، نصیب او می‌شود و در روز ۳۱ خردادماه سال ۱۳۶۰ درحالی که برای معرفی جایگزین فرمانده شهید منطقه دهلویه به این منطقه رفته بود، به علت اصابت ترکش خمپاره دشمن به شهادت که آرزوی دیرین او بود، نائل می‌شود و روح بزرگش به روح شهیدان بزرگ اسلام پیوند می‌خورد.

مردی که با یک دست از نردبان آسمان بالا رفت

شهید حسین خرازی با وجود آنکه در زمان پیروزی انقلاب اسلامی ۲۱ سال بیشتر نداشت، به دلیل آنکه دوران سربازی را طی کرده بود و با مسائل نظامی آشنایی کافی داشت در کمیته انقلاب اسلامی مشغول خدمت شد و در چند مأموریت نظامی در کردستان استعداد و ایمان و شجاعت خود را نشان داد. با شروع جنگ تحمیلی به جبهه‌های نبرد با دشمن رفت و به دلیل توانمندی‌های نظامی بالایی که داشت به سرعت مدارج فرماندهی را طی نموده و به عنوان فرمانده لشکر امام حسین (ع) برگزیده شد. شهید خرازی به علت نبوغ نظامی بالا در طراحی عملیات‌های نظامی توانمندی فوق‌العاده‌ای داشت و در چند عملیات توانست با استفاده از تدبیر نظامی دشمن را به شکست برساند.

این مرد بزرگ پس از آنکه در عملیات خیبر در سال ۱۳۶۲ مجروح و یک دستش قطع گردید، از بیمارستانی در یزد که در آن بستری بود به منزل تلفن کرد و به پدرش گفت: من مجروح شده‌ام و دستم خراشی جزئی برداشته است. لازم نیست زحمت بکشید و به یزد بیایید، همین روزها که مرخص شدم، خودم به دیدارتان می‌آیم. فرمانده لشکر امام حسین (ع) غالباً لباس بسیجی بر تن داشت و در مقابل بسیجی‌ها خاکی و فروتن بود. صداقت، سادگی و بی‌پیرایگی از ویژگی‌های او بود.

در رابطه با شهید خرازی طرح نکات زیر برای دانش‌آموزان مورد تأکید است:

۱- او با ۲۵ سال سن فرمانده یکی از لشکرهای بزرگ دوران دفاع مقدس، یعنی لشکر امام حسین

می‌شود.

۲- در عملیات فتح المبین به همراه نیروهای تحت فرمانش با استفاده از تاکتیک ویژه دورزدن دشمن، یکی از گره‌های بزرگ عملیات را می‌گشاید. این حرکت نشان‌دهنده هوش و ذکاوت همراه با شجاعت اوست که در این زمینه به گفته هم‌زمانش سرآمد بود.

۳- حسین خرازی در عملیات بیت‌المقدس جزء اولین نفراتی است که به همراه نیروهای تحت فرمانش وارد خرمشهر می‌شود، به نحوی که اولین گزارش از طریق صدای این شهید با بی‌سیم به فرماندهی عملیات براساس مشاهدات ایشان منعکس می‌شود.

۴- شهید خرازی تنها فرمانده لشکری است که از سال ۶۲ تا ۶۵ به مدت ۳ سال بدون داشتن یک دست، لشکر بزرگی را فرماندهی و هدایت می‌کند.

۵- در عملیات والفجر ۸ زمانی که نیروهای رزمنده وارد خاک عراق شدند و در نهایت منجر به فتح «فاو» توسط رزمندگان اسلام شد، لشکر امام حسین به فرماندهی شهید خرازی با لشکر گارد ارتش صدام که جزء مجهزترین و توانمندترین نیروهای دشمن بود، رو به‌رو می‌شود و در نهایت شکست سختی را به آنها وارد و پیروزی بزرگی را در منطقه فاو و کارخانه نمک که از پیچیده‌ترین مناطق جنگی بود، نصیب سپاهیان اسلام کرد.

۶- لشکر امام حسین که تحت فرماندهی حسین خرازی بود، در عملیات کربلای ۵ با عبور از خاکریزهای هلالی که در پشت نهر جاسم از کنار اروند تا جنوب کانال ماهی ادامه داشت، شکست سنگینی به لشکر دشمن وارد کرد. عبور از این نهر علاوه بر تثبیت مواضع فتح‌شده، عامل سقوط یکی از دژهای شرق بصره بود که در کنار هم قرار داشتند.

۷- در عملیات کربلای ۵ در جلسه‌ای با حضور فرماندهان گردان‌ها و یگان‌ها از آنان بیعت گرفت که تا پای جان ایستادگی کنند و به آنها یادآوری کرد که هرکس عاشق شهادت نیست، از همین حالا در عملیات شرکت نکند؛ زیرا این یکی از آن عملیات‌های عاشقانه است و از حساب‌های عادی خارج است. و سرانجام شهید خرازی که در عملیات‌های بزرگی همچون طریق‌القدس - فتح المبین - خیبر - بدر و والفجر ۸ نقش‌آفرینی کرده بود، در روز هشتم اسفند ماه ۱۳۶۵ در عملیات کربلای ۵ به آنچه شایستگی‌اش را داشت رسید و روح عاشورایی او به ملکوت اعلی پرواز کرد و در جوار قرب الهی مأوی گرفت.

مقام معظم رهبری در پیامی این شهید عزیز را پرچم‌دار جهاد و شهادت می‌خواند که با ذخیره‌ای از ایمان و تقوی با دشمنان اسلام مبارزه کرد و سرانجام با پرواز در آسمان شهادت به لقاء الله پیوست.

اقتدار دفاعی

هدف کلی

آگاهی، ایمان و باور به توانمندی، دستاوردها و پیشرفت‌های صنایع دفاعی و افتخار به قدرت و اقتدار ایران اسلامی در این عرصه‌ها

اهداف جزئی

- در پایان این درس، از دانش‌آموزان انتظار می‌رود :
 - مفهوم و ویژگی‌های اقتدار را توضیح دهند.
 - مفهوم اقتدار در حوزه فرهنگ را شرح دهند.
 - نتایج نامطلوب وابستگی‌های نظامی و دفاعی به کشورهای بیگانه را بیان کنند.
 - نسبت به تولید تجهیزات دفاعی استقلال کشور در صنایع دفاعی علاقه‌مندی نشان دهند.
 - ضرورت اتحاد و انسجام نیروهای مسلح و اهمیت آن را در خلق حماسه‌های هشت سال دفاع مقدس بیان نمایند.
- محورهای سیاست‌های دفاعی کشورمان را ذکر کنند.
- نمونه‌هایی از تولیدات دفاعی کشور را بشناسند و آنها را نام ببرند.
- مفاهیم اساسی : دفاع، اقتدار، بصیرت، ولایت (فرماندهی کل قوا)، جنگ‌افزارشناسی، استقلال، دفاع مقدس، نیروهای مسلح، انقلاب اسلامی، مقاومت و پایداری

آماده‌سازی

- ۱- نمایش فیلم و اسلایدهای مختلف، نمایش عکس و بوستر از پیشرفت‌های دفاعی کشور و تولیدات مدرن نظامی، رژه نیروهای مسلح به همراه تجهیزات و سلاح‌های جدید.

- ۲- برنامه ریزی برای بازدید از نمایشگاه، موزه نظامی و پادگان (در صورت امکان).
- ۳- بحث و گفت‌وگو پیرامون قدرت نظامی و اقتدار دفاعی کشور در دوران کنونی (با توجه به حساسیت منطقه‌ای، موقعیت ژئوپلیتیکی، عدم وابستگی و ...).
- ۴- پرسش از دانش‌آموزان در مورد اطلاع از نام سلاح‌های مختلف جدید و قدیم و کاربرد و میزان کارایی هر کدام.

۵- بحث پیرامون وابستگی نظامی به غرب و حضور مستشاران نظامی در ایران قبل از انقلاب اسلامی و اثر آن بر روی اقتدار نظامی و دفاعی کشور.

در ادامه آماده‌سازی می‌توان از اقتدار دفاعی کشور که در حال حاضر رو به پیشرفت است، به عنوان لطف پروردگار و نتیجه همت و پشتکار دانشمندان، دست‌اندرکاران و کارشناسان یاد کرد و اشاره نمود که همین پیشرفت شگفت‌آور است که دشمن را به هراس انداخته و توطئه‌های آنان را با شکست مواجه می‌کند.

همچنین با استناد به آیه ۶۰، سوره انفال (وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَ...) بر تکلیف دینی و الهی مبنی بر آمادگی رزمی و تجهیزاتی برای مقابله با دشمنان خدا، ضرورت پیشرفت و اقتدار دفاعی کشور تأکید شود.

ارائه مطلب ۱، صفحات ۷۴ و ۷۳

برای رسیدن به درک متعادل و یکسان در خصوص واژه «اقتدار» با استفاده از فرهنگنامه‌ها این اصطلاح و معانی آن مطرح و در گام بعدی «قدرت» و «اقتدار» با هم مقایسه می‌شوند.

الف) قدرت (Power): توانایی شخص برای وارد کردن دیگران به تسلیم در برابر خواست خود به هر شکلی و اعمال ضمانت اجرا در صورت تخلف، توانایی یک کشور در تأثیر گذاشتن بر رفتار سایر کشورها و کنترل رفتار آنها. قدرت یک کشور ناشی از دارایی‌های محسوسی مثل پایگاه صنعتی قوی، جمعیت مناسب، فناوری پیچیده، منابع قابل بهره‌برداری و نیز عوامل خاصی مثل ایمان و اعتقادات، رهبری مؤثر، حمایت توده‌های مردم، سطح سواد و فرهنگ از معانی مختلف قدرت است.

ب) اقتدار (Authority): به معنای قدرت به رسمیت شناخته‌شده (مشروع)، پذیرفته، محترم و مورد اطاعت است.

تفاوت قدرت و اقتدار

- ۱- اقتدار، همیشه مشروع و قانونی است، اما قدرت می‌تواند مشروع یا نامشروع باشد.

- ۲- اقتدار مبتنی بر رضایت است، اما قدرت اغلب بر زور متکی است.
- ۳- با توجه به ویژگی‌های ذاتی در اقتدار، اقتدار دموکراتیک‌تر از قدرت است؛ زیرا همیشه قانونی و مبتنی بر پشتیبانی همگانی است.
- در اینجا مهم‌ترین ویژگی‌های مفهومی اقتدار را با ذکر مثال به بحث می‌گذاریم.

اقتدار فرهنگی

اقتدار فرهنگی مهم‌ترین منبع قدرت و اقتدار است. اقتداری که منبعث از جمعیت، فرهنگ، روحیه ملی، وحدت و همبستگی ملی است. این عوامل در قدرت ملی یک کشور در سطح بین‌المللی نیز بسیار مؤثر و تعیین‌کننده است.

اقتدار ملت‌ها در اقتدار فرهنگی و قدرت نرم است. دین اسلام با فرهنگ والا و بی‌نظیرش اقتدار خود را در فرهنگ می‌داند نه زور و قدرت.

پروفسور جیمز بیل اسلام‌شناس معروف آمریکایی در خلال ۸ سال دفاع مقدس، در مقاله‌ای با اشاره به برتری ماشین جنگی عراق در دوره جنگ تحمیلی، انزوای بین‌المللی ایران و حمایت دو ابرقدرت شرق و غرب از صدام می‌نویسد: «نیروهای ایران وظایف خود را با چنان تعهد و دل‌بستگی انجام می‌دهند که بسیاری از امتیازات تکنیکی و تجهیزاتی عراق را خنثی می‌کند. در مبارزه برای دفاع از کشور، مذهب، رهبر و انقلاب خود، مردم ایران کراهِ تمایل خود را به آخرین حدّ ایثار یعنی پذیرش مرگ (شهادت) در صورت لزوم نشان داده است. واژه‌ای که به خوبی در غرب درک نشده است.

در پایان این قسمت، تفاوت قدرت صدام و اقتدار جمهوری اسلامی ایران را در کلاس به بحث بگذارید.

ارائه مطلب ۲، اقتدار دفاعی (صفحات ۷۴ تا ۷۹)

- ۱- با یادآوری هجوم غافلگیرانه قوای صدام در زمانی که ارتش سرگرم بازسازی خود پس از پیروزی انقلاب اسلامی بود و سلاح و مهمات کافی برای چنین جنگ گسترده‌ای در اختیار نداشت، ماشین جنگی عراق و امکانات ایران قابل مقایسه نبود.

۲- آنچه به کمک ما در این جنگ نابرابر آمد: حداکثر استفاده از حداقل امکانات، نیروهای مردمی (بسیج)، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، جهاد سازندگی (مهندسی رزمی جبهه‌ها را عهده‌دار بود) و از همه بالاتر و بیشتر ایمان، اتحاد و روحیه خاص رزمندگان اسلام بود که به مدد انقلاب اسلامی، رهبری امام خمینی (ره) و اعتقاد مردم ما روز به روز تقویت می‌شد.

۳- هشت سال دفاع مقدس به رغم آسیب‌های شدید اقتصادی و از بین رفتن نیروهای انسانی جامعه، موجب رشد و بالندگی کشور و انقلاب ما شد. اکنون در مواجهه با دنیای استکبار علاوه بر قدرت ایمان واراده ملت، سلاح‌ها و فناوری‌های نظامی ما به عنوان یک سپر محافظ و بازدارنده دشمن بسیار مؤثر و کارآمد شده است.

۴- از دانش‌آموزان بخواهید با مشورت و گفت‌وگو وضعیت فعلی سلاح‌های تولید جمهوری اسلامی را با زمان آغاز جنگ تحمیلی ایران و عراق بررسی و به بحث بگذارند.

۵- تفاوت بسیار مهم میهن عزیز اسلامی ما با سایر کشورهای جهان، در بحث نیروی انسانی معتقد به ولایت، آماده جهاد و با غیرت و جسور است که به عنوان سرمایه اصلی قلمداد می‌شود. لازم است دبیران فرهیخته، پیرامون این امتیاز و شاخص بسیار مهم مباحث مفید را در کلاس مدیریت فرمایند.

۶- در صورت امکان با نمایش فیلم یا تصاویر برخی از رزمایش‌های نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، توان دفاعی ایران اسلامی برای دانش‌آموزان عزیز شفاف‌تر و ملموس‌تر شود.

لازم به توضیح است که رژیم غاصب و اشغالگر قدس و آمریکا با پنهان کردن وحشت و هراس خود از این رزمایش‌ها، در هر نوبت به بحث‌های گسترده پیرامون هر رزمایش می‌پردازند و به‌طور ناشیانه دست به تبلیغات منفی می‌زنند.

پاسخ سوالات متن درس

۱- فعالیت صفحه ۷۶: نقش هشت سال دفاع مقدس را در اقتدار دفاعی کشورمان بررسی کنید.

پاسخ: هشت سال دفاع مقدس آکنده از تلخی‌ها و شیرینی‌ها بود. تخریب شهرها، موشک‌باران و بمباران مراکز غیرنظامی و خانه‌های مردم، اسارت و به شهادت رساندن مردم اعم از کودک، نوجوان، زن و مرد و افراد بیمار و کهنسال و شهادت قهرمانانه تعدادی از فرزندان دلیر و غیور این مرز از تلخی‌های فراموش‌نشده در دفاع مقدس است.

اما به تعبیر امام خمینی (ره) این جنگ نعمت بود؛ زیرا موجب آگاهی، رشد، هوشیاری، عزت،

پیشرفت و قدرت جمهوری اسلامی شد.

از میان خون و گلوله و غبارهای جنگ، فرماندهان و مدیران توانمند و آگاه در ارتش و سپاه و بسیج شروع به درخشش کردند که پیشرفت و اقتدار دفاعی ما مرهون این نیروهاست. تولید انواع سلاح‌های پیشرفته، هواپیماهای جنگنده، انواع بالگرد، هواپیماهای بدون خلبان، صنایع موشکی، انواع سلاح‌های دوربرد، سیستم پدافند ضد هوایی، سلاح‌های انفرادی، پدافند غیرعامل، سیستم‌های مخابراتی نظامی و ... بخش‌هایی از این موقعیت‌هاست.

۲- فعالیت صفحه ۷۸: شکار هواپیمای پیشرفته جاسوسی آمریکا (RQ۱۷۰) در سال ۱۳۹۰ توسط یگان سائیری سپاه پاسداران با همکاری ارتش جمهوری اسلامی ایران را به‌عنوان یکی از نمونه‌های اقتدار دفاعی کشور بررسی کنید.

پاسخ: هواپیمای پیشرفته جاسوسی آمریکا در آذرماه سال ۱۳۹۰ که با اطلاعات جمع‌آوری شده و مراقبت‌های دقیق الکترونیکی مشخص شد قصد نفوذ و جاسوسی بر فراز کشورمان دارد که پس از ورود این هواپیما به فضای شرق کشور، این هواپیما در کمینگاه الکترونیکی نیروهای مسلح قرار گرفت و با حداقل خسارت (تقریباً سالم) در ایران به زمین نشاند شد.

طول دو بال این هواپیما حدود ۲۶ متر، طول بدنه چهار و نیم متر و ارتفاع آن یک متر و ۸۴ سانتی‌متر است و دارای سیستم‌های پیشرفته جمع‌آوری اطلاعات در ابعاد الکترونیکی، تصویری، مخابراتی و سامانه‌های راداری مختلف است.

این هواپیما از جهت نوع ساخت و پوشش، رادار گریز طراحی شده است که آمریکای جهان‌خوار با نقض قوانین و مقررات شناخته شده بین‌المللی به حریم کشور عزیز ما تجاوز می‌کند و مدافعان کشور ما با توکل بر خدا و توان نیروهای مسلح ارتش و سپاه پاسخ محکمی به متجاوزان می‌دهند.

این اقدام هوشمندانه چنان بر سران آمریکا گران می‌آید که رئیس‌جمهور آمریکا درخواست استرداد آن هواپیما را می‌دهد و تهدید می‌کند که برای برخورد با ایران همه گزینه‌ها روی میز است! نکته غرورآمیز و افتخارآفرین دیگر این است که به گفته کارشناسان پهبادهای آمریکایی فقط به دست ایران شکار شده و متخصصان دفاعی ما بلافاصله شروع به رمزگشایی و بهره‌برداری از سامانه اطلاعات و فناوری آن نموده‌اند.

دانستنی های معلم

قدرت نظامی

به قابلیت ها یا توانایی های نیروهای مسلح یک کشور نسبت به قابلیت های دشمنان حال و آینده گویند.

عناصر تشکیل دهنده قدرت نظامی :

به قابلیت ها یا توانایی های نیروهای مسلح یک کشور نسبت به قابلیت های دشمنان حال و آینده گویند.

عناصر تشکیل دهنده قدرت نظامی :

- ۱- ساختار سازمانی و تعداد یگان های سازمانی
- ۲- ویژگی های فناوری، جنگ افزارها و تجهیزات نظامی
- ۳- انضباط
- ۴- غرور و اعتماد به نفس سربازان
- ۵- روحیه
- ۶- وفاداری
- ۷- پایداری
- ۸- آموزش
- ۹- تجارب جنگی
- ۱۰- فرماندهی و کنترل
- ۱۱- رهبری
- ۱۲- اراده ملی.

مهارت‌های فردی در دفاع و رزم

هدف کلی

آشنایی با نقش و تأثیر مهارت‌های فردی در توانمندی یک انسان (رزمنده)

اهداف جزئی

- در پایان این درس، از دانش‌آموزان انتظار می‌رود :
 - مفهوم رزم انفرادی و ضرورت آن برای یک رزمنده را توضیح دهند.
 - عوارض زمین و نقش آن در حفظ جان رزمنده را بیان کنند.
 - مهارت عملی جهت‌یابی در شب و روز را بیاموزند.
 - روش عملی تخمین مسافت را توضیح دهند.
 - نحوه استفاده از سلاح انفرادی و باز و بسته کردن آن را شرح دهند.
 - اصول ایمنی استفاده از سلاح را بدانند و به آن عمل کنند.
 - مهارت تیراندازی صحیح و قلق‌گیری را کسب نمایند.
- مفاهیم اساسی: رزم انفرادی، جهت‌یابی، تخمین مسافت، سلاح انفرادی، تیراندازی، عوارض زمین، قلق‌گیری
- وسایل کمک آموزشی: اسلاید یا فیلم آموزشی جهت‌یابی، چارت بزرگ یا فیلم آموزشی تشریح سلاح کلاشینکف، ماکت آموزشی سلاح کلاشینکف، اسلحه واقعی بدون فشنگ (توسط مربی آموزش دیده رسمی سازمان بسیج دانش‌آموزی)، شاخص فلزی یا چوبی به طول حداقل یک متر

مقدمه

«تهذیب باید در رأس برنامه‌های مراکز آموزشی قرار گیرد ... در رأس برنامه‌های مدارس و مراکز آموزشی، در این جمهوری اسلامی باید این باشد که مهذب باشند، قبل از اینکه محصل باشند.»
امام خمینی (ره)
«شما که پاسداران انقلابید، آموزش دادن و آموزش دیدن هر دو عبادت است.»

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)

در کشور ما و در دانشکده‌های افسری و مراکز آموزشی نیروهای مسلح، بخش مهمی از آموزش‌های رزم نظامیان، آموزش مهارت‌های فردی آنان در میدان نبرد است، به‌طوری که آنان را در مدت زمانی مشخص مثلاً سه ماه در محیط‌های گوناگون آموزش می‌دهند که مهارت‌های لازم در جنگل، کوهستان، بیابان و ... را شامل می‌شود، اما برای دانش‌آموزان این درس مواردی که عمده‌تاً استفاده‌های عمومی دارند، مطرح و به آنها آموزش داده می‌شود.

آماده‌سازی

جهت آماده‌سازی فراگیران در این بخش نکات زیر را به آنها یادآوری نمایید :

— در خصوص نقش عوارض زمین در پناه‌گیری و حفظ جان انسان همان‌طور که می‌دانید در حوادث طبیعی و غیرطبیعی زندگی روزمره چون سیل، زلزله و طوفان و آتش‌سوزی و ... که امکان وقوع آن در هر نقطه از کشور وجود دارد، شناخت عوارض زمین و چگونگی پناه‌گیری در هر عارضه و هر حادثه، اهمیت زیادی دارد؛ مثلاً پناه‌گیری در قسمت پشت به باد یک تپه یا برآمدگی در هنگام طوفان یا کولاک یا پناه بردن در قسمت زیرین یک صخره در هنگام ریزش سنگ از کوه و

— امروزه استفاده از جهت‌یابی یا ناوبری در هدایت هواپیماها، کشتی‌ها و خودروها و حتی تردد در مرزهای بزرگ، کوه‌نوردی، گردشگری در جنگل و بیابان، کویرنوردی و ... اجتناب‌ناپذیر است. جهت‌یابی به ما کمک می‌کند تا موقعیت خود را در یک منطقه شناسایی کنیم و مبدأ، مقصد و جهت حرکت خود را مشخص سازیم. پیدا کردن سمت قبله در مناطق مختلف جغرافیایی و استفاده‌های نظامی از جهت‌یابی از دیگر مزایای آموختن این مهارت است.

— مهارت تخمین مسافت در زندگی روزمره دانش‌آموزان نیز کاربرد زیادی دارد. مواردی همچون تخمین مسافت‌های کوتاه از مدرسه تا خانه یا فاصله تا ایستگاه اتوبوس، فاصله تقریبی دو

روستای همجوار، طول زمین بازی فوتبال یا عرض یک رودخانه مجاور روستا، ارتفاع یک صخره یا یک ساختمان، طول و عرض تقریبی کلاس درس و ... مهارت در تخمین نزدیک به واقعیت این گونه مسافت‌ها دانش‌آموزان را در برنامه‌ریزی بهتر و سریع‌تری می‌رساند.

ارائه مطلب ۱، صفحه ۶۲

در بخش اول این صفحه، ضرورت آموزش مهارت‌های رزم انفرادی و نقش آن در حفظ جان یک رزمنده و افزایش توان آن تشریح شود. در کتاب آمادگی دفاعی سال سوم راهنمایی در این بخش، فراگیران با نظام جمع و حرکات نظامی آشنا شده‌اند. مهارت‌های فردی در دفاع و رزم در واقع ادامه همان آموزش‌هاست.

فعالیت دانش‌آموزان

یک سرباز، رزمنده یا چریک که اغلب دانش‌آموزان در این سن، بسیار علاقه‌مندند از نحوه و نوع آموزش آنان آگاهی یابند، بیش از ده‌ها مهارت را آموزش می‌بیند که جهت رفع کنجکاوی و جهت‌دهی مناسب به علائق آنان می‌توان با پیشنهاد موضوعات تحقیقی در مورد آموزش‌های نظامی تکاوران و یگان‌های ویژه، فراگیران را به اقدام پژوهشی واداشت.

ارائه مطلب ۲، صفحات ۶۴-۶۲

در این بخش از درس، در نظر است نقش عوارض زمین در پناه‌گیری و حفظ جان یک رزمنده آموزش داده شود. فراگیران در سال‌های گذشته با برخی از این عوارض در درس جغرافیای خود آشنا شده‌اند، اما تاکنون به ارزش نظامی یا استراتژیکی این موارد فکر نکرده‌اند. تبیین ارزش نظامی هر کدام از عوارض یاد شده در کتاب درسی با استفاده از مصادیق دوران پرافتخار دفاع مقدس مطرح شده است. تصویری که از حرکت قایق موتوری رزمندگان دوران دفاع مقدس در هور آمده است، انگیزه ورود به تجربه موفق استفاده هوشمندانه رزمندگان از عوارض طبیعی برای پیروزی در عملیات‌هاست.

فعالیت دانش‌آموزان

اقدام پژوهشی به صورت گروهی و پس از گروه‌بندی دانش‌آموزان کلاس و نام‌گذاری آنان به نام مقدس شهدای شاخص محله، شهر یا روستای خودشان پیشنهاد می‌شود. برای مثال، یکی از گروه‌ها نقش عوارض طبیعی ذکرشده در کتاب را در موفقیت رزمندگان دوران دفاع مقدس بررسی و نتیجه را به صورت گزارش و اسلاید به کلاس ارائه نماید.

ارائه مطلب ۳، صفحات ۶۹-۶۴

در ابتدای این مبحث حتماً به فراگیران متذکر شوید که ابزار اصلی تعیین جهت شمال و سایر جهات، قطب‌نما و سامانه پیشرفته آن جی‌پی‌اس (سامانه تعیین موقعیت جغرافیایی) است. قطب‌نما هم یکی از تجهیزات اصلی همراه یک رزمنده است. برخی نظامیان امروزه مجهز به جی‌پی‌اس هستند. در صورت در دسترس نبودن این ابزار از سایر روش‌های جهت‌یابی کمک می‌گیریم، در آموزش جهت‌یابی به کمک سایه شاخص، در یک روز آفتابی دانش‌آموزان را در حیاط آموزشگاه و در قالب گروه‌های از قبل تعیین‌شده جمع می‌کنیم. پس از آن میله‌ای فلزی یا چوبی را به عنوان شاخص انتخاب و در زمین نصب می‌کنیم. (توجه داشته باشید که شاخص بر زمین عمود و ثابت شده باشد). به دانش‌آموزان تذکر دهید که سایه اول را (الف) بنامند و با گچ علامت‌گذاری کنند. (استفاده از رنگ و مواد شیمیایی توصیه نمی‌شود).

در مرحله بعدی و بعد از حدود پانزده دقیقه، هر گروه سایه دوم را علامت‌گذاری کرده و سایه جدید را (ب) بنامند. (در این فاصله می‌توان جهت‌یابی به کمک خورشید و شناسایی جهات چهارگانه را با گروه‌ها تمرین کرد).

حال، دو نقطه الف و ب و (سایه اول و دوم) را مشخص کرده‌ایم. از دانش‌آموزان هر گروه بخواهید که یک نفر از گروه پای چپ خود را روی نقطه الف و پای راست خود را روی نقطه ب بگذارد.

روبه‌روی هر شخص جهت شمال است. سایر اعضای گروه، بقیه جهات را مشخص نمایند^۱.

۱- برای مطالعه بیشتر رجوع کنید به نقشه‌خوانی، ترجمه مهندس عباس جعفری، انتشارات سازمان جغرافیایی کشور، چاپ ششم

فعالیت دانش آموزان

تشکیل گروه‌های جدید یا تثبیت گروه‌های سابق که نامگذاری هم شده‌اند و مشارکت در کار عملی جهت یابی بیرون از کلاس با استفاده از نصب شاخص و اندازه‌گیری سایه‌ها تحت مدیریت و نظارت دبیر مربوطه یکی از فعالیت‌های گروهی فراگیران است.

نکته : جهت یابی به کمک ستاره قطبی و ماه با استفاده از تصاویر کتاب آموزش و تمرین داده شود، اما حتماً از دانش‌آموزان بخواهید که در شب‌های صاف و بدون ماه برای آموزش با استفاده از ستاره قطبی و در شب‌های مهتابی برای آموزش با استفاده از ماه از بزرگ‌ترهایی که به این روش‌ها تسلط دارند؛ مانند نظامیان و اعضا نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مثل سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی، خلبانان، کشتیرانان و ... کمک بگیرند و گزارش آن را به کلاس ارائه نمایند.

ارائه مطلب ۴، صفحات ۶۹-۷۰

تخمین مسافت، همان‌گونه که از نام آن پیداست یک کار تقریبی و تجربی است؛ البته در روش تعیین مسافت با وسیله یعنی با استفاده از نقشه توپوگرافی و خط‌کش هرچه اندازه‌گیری ما بر روی نقشه دقیق‌تر خواهد بود، اما در تخمین مسافت به وسیله یگان صدمتری نیاز به تمرین و تجربه دارد؛ مثلاً اگر از یک فاصله ۱۰۰ متری در حیاط مدرسه ما زمین ورزش یا ... دانش‌آموزان بتوانند موقعیت‌های مختلف را مجسم کنند و به خاطر بسپارند، تمرین مناسبی است. مخصوصاً اگر این فاصله ۱۰۰ متری را به عنوان معیار در خیابان و سایر محیط‌ها هم اندازه‌گیری کرده و به خاطر بسپارند، حتی در زندگی روزمره آنان هم کاربرد خواهد داشت و برای آنها بسیار مفید خواهد بود.

ارائه مطلب ۵، صفحات ۷۴-۷۰

امروزه به رغم تنوع در تسلیحات نظامی و پیشرفت در تولید سلاح دوربرد و مجهز به سامانه‌های رهگیری که اهداف خود را از راه دور مورد اصابت قرار می‌دهند، هنوز هم سلاح انفرادی در جبهه‌های نبرد و مقابله با دشمنان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. امروزه فرماندهان ارشد نظامی کشورهای جهان، با توجه به ویژگی و قابلیت‌های یک سلاح مثل سبک بودن، قابل حمل بودن، سرعت بالا و برد بیشتر در تیراندازی، یک سلاح را برای استفاده نیروهای خود انتخاب می‌کنند که سلاح انفرادی یا سازمانی نامیده می‌شود. فرماندهان نیروهای نظامی و انتظامی کشور ما از دو نوع سلاح انفرادی سازمانی شامل: تفنگ ژ ۳ و تفنگ کلاشینکف استفاده می‌کنند. با توجه به اینکه سلاح

کلاشینکف در دوران دفاع مقدس توسط بسیجیان و رزمندگان سپاه پاسداران مورد استفاده قرار می‌گرفت و هم‌اکنون نیز سلاح سازمانی نیروهای سازمان بسیج مستضعفین است به معرفی بیشتر این سلاح می‌پردازیم:

از این سلاح، کشورهایی چون: بلغارستان، چین، رومانی و سوریه نیز به‌عنوان سلاح سازمانی استفاده می‌کنند.

مهمات و لوازم جانبی اسلحه کلاشینکف

این لوازم که به اسلحه افزوده می‌شوند شامل: سرنیزه، لوله رابط پرتاب نارنجک تفنگی، دستگاه نشانه‌روی خودکار در شب، انواع خشاب‌ها، دوربین مادون قرمز، شعله‌پوش گازی یا مانوری و وسایل نظیف است.

مهمات اسلحه کلاشینکف نیز دو نوع است: الف) انواع فشنگ‌ها (ب) انواع نارنجک‌های تفنگی.

تاریخچه اسلحه کلاشینکف

طراح این اسلحه، سرگرد ارتش شوروی سابق، میخائیل کلاشینکف (Michael Klashnikov) است که نام سلاح از نام طراح گرفته شده و در ایران برای تلفظ راحت‌تر کلاشینکف خوانده می‌شود. این اسلحه در سال ۱۹۴۷ میلادی؛ یعنی حدود ۶۵ سال قبل طراحی شد و در سال ۱۹۵۱ م توسط ارتش شوروی به کار گرفته شد. نوع تکمیلی این سلاح مدل AK47 می‌باشد که کلاشینکف اتوماتیک است.

روش فعالیت یاددهی — یادگیری

جهت آموزش سیر تحول و پیشرفت جنگ‌افزارها می‌توان از اقدام پژوهی دانش‌آموزان که از قبل در این زمینه با استفاده از اینترنت و منابع کتابخانه‌ای انجام شده در کلاس استفاده نمود یا از نمایش فیلم آموزشی یا پاورپوینت (اسلاید آموزشی) نیز کمک گرفت.

در مورد آشنایی با اسلحه کلاشینکف بهترین روش، اجرای آموزش عملی در کلاس با دعوت از مربی آموزش‌دیده رسمی سازمان بسیج دانش‌آموزی است. در صورت عدم دسترسی به مربی اسلحه‌شناسی، استفاده از اسلاید و فیلم آموزشی و در صورت عدم دسترسی به نمایش فیلم استفاده از

چارت‌های آموزشی اسلحه کلاشینکف توصیه می‌گردد.

نکته : توصیه می‌شود اصول ایمنی استفاده از سلاح، با تأکید بر رعایت آن توسط دبیر محترم قبل از عزیمت دانش‌آموزان به میادین تیر تذکر و آموزش داده شود؛ به‌طوری که دانش‌آموزان هنگام حضور در میدان تیر کاملاً به اهمیت کار و رعایت نکات ایمنی استفاده از سلاح انفرادی توجه و واقف باشند.

برخی از دانش‌آموزان در مناطق مختلف کشور علاقه ویژه‌ای به تیراندازی و کسب این مهارت فردی دارند که می‌توان آنان را به سالن‌های ورزشی مخصوص آموزش تیراندازی هدایت نمود یا تمرین تیراندازی زیر نظر مربی که مهارت و تجربه لازم را در این زمینه دارند تشویق کرد، تا در زمان اعزام به میدان تیر با آگاهی بیشتر به تیراندازی با سلاح کلاشینکف بپردازند. اعمالی مثل قلق‌گیری و تیراندازی در حالت‌های مختلف، نحوه به‌دست‌گیری سلاح و نشانه‌روی را می‌توان با تفنگ بادی یا ماکت سلاح کلاشینکف هم به دانش‌آموزان آموزش داد.

حوادث و کمک‌های اولیه

هدف کلی

آشنایی مختصر با حوادث (طبیعی و غیرطبیعی) و کمک‌های اولیه

اهداف جزئی

- در پایان این درس، از دانش‌آموزان انتظار می‌رود :
 - حوادث طبیعی و غیرطبیعی را تعریف نمایند و از هر کدام چند مثال بزنند.
 - اقداماتی را که می‌توانند در حوادث انجام دهند بیان نمایند.
 - تلفن‌های مراکز امدادی را ذکر کنند.
 - در مواقع ضروری، از کپسول آتش‌نشانی به‌صورت مؤثر استفاده کنند.
 - اقدامات مؤثری را که در هنگام ایجاد زخم و خونریزی، سوختگی، شکستگی و حمل مصدوم ضروری است بتوانند انجام دهند.
- مفاهیم اساسی : حوادث طبیعی و غیرطبیعی، کمک‌های اولیه – امداد و نجات – آتش‌سوزی – هلال احمر – زلزله – سیل – آتش‌نشانی – سوختگی – حمل مصدوم
- ابزار و مواد آموزشی : تخته و گچ، وایت‌برد، قرآن، فیلم، عکس، ویدئو پروژکتور، رایانه، کپسول آتش‌نشانی، جعبه کمک‌های اولیه کامل

آماده‌سازی

با توجه به تیتراژ درس به دانش‌آموزان یادآوری کنید که در درس دهم با دو موضوع آشنا می‌شویم.

۱- با انواع حوادث

۲- کمک‌های اولیه به‌طور مختصر و کلی.

با توجه به اینکه بیان تمامی حوادث طبیعی و غیرطبیعی امکان‌پذیر نیست؛ لذا کتاب در هر نوع حادثه فقط به موارد بسیار مهم که در کشور ما رخ می‌دهد اشاره نموده و اقدامات لازم را به‌طور خلاصه بیان نموده است. همچنین به دلیل گستردگی مطالب در بخش کمک‌های اولیه فقط به تعریف و چند اقدام ساده و مختصر در کنترل خون‌ریزی، پانسمان زخم، سوختگی سطحی، شکستگی و حمل مصدوم بسنده شده است. امیدواریم با دانستن این مطالب بتوانند با اقدامات پیشگیرانه از وقوع بعضی از حوادث جلوگیری نمایند و یا باعث کاهش تلفات و خسارات شوند.

ارائه مطلب ۱، صفحه ۹۵ (حوادث طبیعی)

برای ورود به این بخش، ابتدا از دانش‌آموزان سؤال نمایید که حوادث را به‌طور کلی به چند دسته تقسیم بندی می‌نمایند و سپس از آنها بخواهید حادثه طبیعی را تعریف نموده و برای آن مثالی عنوان نمایند. پس از آن، از دانش‌آموزان بخواهید که فرض کنند به‌عنوان نماینده دانش‌آموزان در جلسه‌ای، تحت عنوان «مشخص نمودن راه کارهای ایمنی مدرسه در حوادث» شرکت کرده‌اند. سپس از آنها بخواهید هر کدام نسبت به شرایط مدرسه، نکات ایمنی را که به ذهنشان می‌رسد بیان نمایند. پس از آن با بیان خاطره یا نشان دادن فیلم در مورد زلزله این سؤال را مطرح نمایید که قبل از وقوع زلزله چه چیزهایی را باید بدانیم و چه کارهایی را باید انجام دهیم؟ در پایان بحث، با بهره‌گیری از نقطه‌نظرات دانش‌آموزان، مطالب را جمع‌بندی نموده و نتیجه‌گیری نمایید.

ارائه مطلب ۲، صفحه ۹۷ (حوادث غیرطبیعی)

برای ورود به این بخش، از دانش‌آموزان بخواهید حادثه غیرطبیعی را تعریف نموده و برای آن مثالی ذکر نمایند. یادآوری می‌شود که در کتاب درسی فقط دو مورد از حوادث غیرطبیعی (تصادفات جاده‌ای و آتش‌سوزی) بیان شده است.

تصادفات جاده‌ای

با نمایش فیلم، بیان خاطره واقعی یا طرح سؤالاتی درباره دلایل بالا بودن تلفات حوادث رانندگی در کشورمان می‌توانید به موضوع وارد شوید و از دانش‌آموزان علت اصلی تلفات جاده‌ای را سؤال نمایید.

پرسش صفحه ۹۷

پس از مشخص شدن دلایل اصلی تصادفات جاده‌ای، سؤال مطرح‌شده در صفحه ۹۷ کتاب را

بیان نمایید. در این پرسش، عنوان شده که کدام عامل اصلی در تصادفات جاده‌ای کشور تأثیر بیشتری داشته است؛ چرا؟

با توجه به اینکه سه عامل اصلی (انسانی، وسیله نقلیه و جاده) در تصادفات جاده‌ای نقش دارند، اصلی‌ترین آنها نیز عامل انسانی است؛ اما جواب چرایی آن ممکن است در نقاط مختلف کشور متفاوت باشد؛ لذا بهتر است جهت کسب اطلاعات بیشتر از پلیس راهور یا جمعیت هلال احمر منطقه خود در این خصوص سؤال نمایید. پس از پاسخ به سؤال کتاب، برای ورود به عنوان بعدی، سؤال زیر را مطرح نمایید:

به نظر شما با مشاهده یک تصادف جاده‌ای چه کارهایی را باید انجام داد؟ یا چه کارهایی را می‌توانید انجام دهید؟ در کتاب سه اقدام اصلی و کلی بیان شده که ممکن است دانش‌آموزان به نکات جزئی‌تر اشاره نمایند؛ لذا پس از بحث و گفت‌وگو با دانش‌آموزان، نتیجه را جمع‌بندی نمایید.

ضمناً رعایت دو مورد زیر را به دانش‌آموزان یادآوری نمایید.

— حتماً تأکید شود؛ از تماس‌های غیرضروری با مراکز امدادی خودداری شود.

— روی نکته بند ۲ که بیان شده قبل از ورود به صحنه حادثه، از ایمن بودن آن محل مطمئن شوید، تأکید فراوان کنید تا از بروز حادثه برای فردی که می‌خواهد امداد رسانی نماید جلوگیری شود.

ارائه مطلب ۳، صفحه ۹۸ (آتش‌سوزی)

در این بخش، یک کپسول آتش‌نشانی به همراه خود به کلاس درس ببرید و از دانش‌آموزان

بخواهید:

۱- دلیل به وجود آمدن آتش و اقداماتی را که برای مهار آتش می‌دانند در کلاس بیان کنند.

۲- اقدامات پیشگیرانه از وقوع آتش‌سوزی را بیان نمایند.

پس از بحث و گفت‌وگو نتیجه‌گیری نمایید.

ارائه مطلب ۴، صفحه ۱۰۱ (با یک سازمان امداد رسان آشنا شویم)

همان‌طور که آشنایی دارید یکی از سازمان‌های بزرگ بین‌المللی که در حوادث به کمک مردم آسیب‌دیده می‌آید، جمعیت هلال احمر است. لذا قبل از ورود به بحث کمک‌های اولیه، دانش‌آموزان با فعالیت این جمعیت به‌طور مختصر آشنا می‌شوند.

ابتدا از دانش‌آموزان بپرسید که آیا با تاریخچه و وظایف جمعیت هلال احمر آشنا هستند؟ پس از بحث و گفت‌وگو می‌توانید فیلم مستند فعالیت‌های این جمعیت را نمایش دهید. برای دریافت فیلم و سایر منابع آموزشی و اطلاع‌رسانی به جمعیت هلال احمر منطقه خود مراجعه کنید.

ارائه مطلب ۵، صفحه ۱۰۱ (آشنایی با چند موضوع در کمک‌های اولیه)

در این بخش که مربوط به بحث کمک‌های اولیه است، ابتدا برای اینکه دانش‌آموزان به اهمیت مبحث بی‌بیرند به آموزه‌های دینی و سیره معصومین در خصوص نجات جان انسان‌ها تأکید شود. سپس از آنها بخواهید کمک‌های اولیه را تعریف کنند و پس از بحث گفت‌وگو موضوع را جمع‌بندی کنید. همان‌طور که آگاه هستید یکی از مهم‌ترین مراحل انجام کمک‌های اولیه کنترل علائم حیاتی است. حال از دانش‌آموزان بخواهید درباره علائم حیاتی به بحث و گفت‌وگو بپردازند و آنها را به ترتیب نام ببرند. در ضمن یادآوری می‌شود که ترتیب کنترل علائم حیاتی مانند (تنفس، نبض، فشار خون و درجه حرارت بدن) خیلی مهم است.

پس از اینکه دانش‌آموزان با تعریف و علائم حیاتی آشنا شدند، یک صحنه حادثه مثل تصادف یک خودرو با یک موتورسوار را برای دانش‌آموزان بیان نمایید و بگویید شما به عنوان یک امدادگر آموزش دیده می‌خواهید به موتورسوار مصدوم کمک کنید. قبل از ورود به صحنه حادثه باید چه مطلب و نکاتی را بدانید؟

پس از بحث و گفت‌وگو، نتیجه‌گیری نموده و سؤال بعدی را مطرح نمایید، با این عنوان که اگر این موتورسوار دچار زخم باز و خون‌ریزی خارجی شده باشد، چه اقداماتی را برای او انجام می‌دهید؟ پس از بحث و گفت‌وگو و نتیجه‌گیری؛ سؤال بعدی را به این شکل مطرح نمایید که اگر مصدوم دچار سوختگی سطحی یا آسیب‌های اسکلتی شده باشد چه اقداماتی را انجام می‌دهید؟

پس از بحث و گفت‌وگو و نتیجه‌گیری موضوع را این‌گونه ادامه دهید و به عنوان آخرین سؤال از دانش‌آموزان بپرسید: آیا نیاز است که موتورسوار از محل حادثه جابه‌جا شود؟ اگر پاسخ مثبت است، شما به عنوان یک امدادگر او را چگونه حمل می‌نمایید؟

بدیهی است مجموعه این مباحث، توسط دبیر محترم مدیریت و جمع‌بندی می‌شود. نکته: برای تمامی مصدومین امکان جابه‌جایی وجود دارد، مگر اینکه در جایی گیر کرده باشند. حتی مصدومینی را که مهره کمر یا گردنشان شکسته باشد، می‌توانید با رعایت اصول ایمنی آنها را نیز جابه‌جا نمایید.

پیشنهاد

با توجه به اهمیت این درس، در نجات جان انسان‌ها، پیشنهاد می‌گردد برای تدریس این درس در بخش آشنایی با حوادث و کمک‌های اولیه از مربیان با تجربه جمعیت هلال احمر و در بخش آتش‌سوزی

از نیروهای سازمان آتش‌نشانی کمک گرفته شود.

تحقیق کنید (صفحه ۹۶)

تحقیق مطرح شده در این صفحه مربوط به حادثه طبیعی سیل است که عمدتاً در شهرهای شمالی کشور رخ می‌دهد. در این بخش، ازدانش‌آموزان خواسته شده است تا در مورد اقدامات قبل، حین و پس از سیل و همچنین اقداماتی که در خانه و مدرسه می‌توانند انجام دهند تحقیق نمایند.

در این بخش، فرایندهای زیر توصیه می‌شود:

— آموزش مختصر روش تحقیق به دانش‌آموزان

— گروه‌بندی دانش‌آموزان

— معرفی منابع علمی (کتاب‌های موجود در جمعیت هلال‌احمر و یا مؤسسات علمی کاربردی

هلال احمر)

— ارائه بهترین تحقیق‌ها در کلاس

— جمع‌بندی و نتیجه‌گیری پیرامون اقدامات لازم

دانستنی‌های معلم (۱)

در دنیا ۴۳ نوع از حوادث طبیعی شناسایی شده‌اند که در ایران حدود ۳۴ مورد از آنها رخ داده است. لازم به ذکر است که تمامی این حوادث در ۴ گروه اصلی تقسیم‌بندی می‌شوند.

— حوادث جوی: منشأ رخداد آن اتمسفر است؛ مثل طوفان و گردباد.

— حوادث زمین‌شناختی: یکی از لایه‌های زمین در شکل‌گیری آن نقش دارد

مثل زلزله و رانش زمین.

— حوادث هیدرولوژیکی: منشأ رخداد آب است؛ مثل سیل، خشکسالی.

— حوادث فرازمینی: زمین در آن نقشی ندارد و از پیرامون زمین بر روی

زمین تأثیر می‌گیرد؛ مثل برخورد شهاب‌سنگ‌ها.

حوادث غیرطبیعی که به حوادث انسان‌ساخت یا انسان‌ساز معروف‌اند به چهار

گروه اصلی زیر تقسیم‌بندی می‌شوند:

— حریق و انفجارات

– حمل و نقل (زمینی، هوایی و دریایی)

– صنعتی

– شیمیایی، میکروبی و هسته‌ای.

فعالیت (صفحه ۹۸)

در این فعالیت، از دانش‌آموزان خواسته شده که تعداد کشته‌های حوادث جاده‌ای سال گذشته را از اینترنت استخراج و راه‌های کاهش تلفات را بررسی نمایند. با توجه به اینکه ممکن است تعداد کشته‌های اعلام‌شده از سوی سایت‌ها متفاوت باشد؛ لذا به دانش‌آموزان توصیه نمایید برای انجام این فعالیت به سایت‌های معتبر مثل پلیس راهور، سازمان حمل و نقل عمومی کشور و ... مراجعه کنند و سپس اطلاعات جمع‌آوری شده را در کلاس به بحث و گفت‌وگو بگذارید.

تحقیق کنید در صفحه ۹۹

این تحقیق شامل ۲ بخش است :

- ۱- تحقیق در مورد نکات ایمنی که در خانه باید رعایت شود.
 - ۲- اقدامات پیشگیرانه‌ای که اعضای خانواده باید برای جلوگیری از آتش‌سوزی انجام دهند.
- در این تحقیق، با توجه به اینکه شرایط خانه‌های هرکدام از دانش‌آموزان متفاوت است؛ لذا از آنها بخواهید این تحقیق را ابتدا به صورت انفرادی انجام داده و سپس به صورت گروهی جمع‌بندی نموده و در نهایت کامل‌ترین تحقیق در کلاس درس ارائه شود.
- اکنون سؤال بعدی را از دانش‌آموزان بپرسید.

در صورت آتش‌گرفتن یک محل، راه‌های خاموش کردن آتش (اطفای حریق) چیست؟

در صفحه ۹۹ کتاب به هشت مورد اشاره شده که ممکن است دانش‌آموزان به موارد بیشتری اشاره نمایند؛ لذا پس از بحث و گفت‌وگو نتیجه‌گیری نمایید.

اکنون سؤال بعدی را مطرح نمایید :

در صورتی که شخصی لباس یا بدنش آتش بگیرد چه کاری باید انجام دهیم؟

جواب این سؤال، در بند ۹ صفحه ۱۰۰ کتاب عنوان شده است فقط در این مورد، همکاران گرامی به دانش‌آموزان تأکید نمایید غلت خوردن فرد آتش‌گرفته باید آهسته باشد نه سریع؛ زیرا در غیر این صورت آتش شعله‌ورتر می‌شود.

سپس سؤال بعدی را از دانش‌آموزان خود پرسید : که آیا با طرز کار کردن با کپسول آتش‌نشانی آشنا هستند یا نه؟

از دانش‌آموزی که اطلاعات بیشتری دارد بخواهید تا نحوه کار کردن را توضیح دهد و در نهایت خود شما نکات تکمیلی را بیان نمایید. پس از آن از دانش‌آموزان بپرسید آیا می‌دانند که محتوای کپسول‌های آتش‌نشانی چه چیزهایی هستند؟
پس از بحث و گفت‌وگو جدول صفحه ۱۰۰ کتاب را برای آنها روی تخته کشیده و جمع‌بندی نهایی را انجام دهید.

دانستنی‌های معلم (۲)

تاریخچه نهضت بین‌المللی صلیب سرخ

در سال ۱۸۵۹ سپاهیان فرانسه و اتریش در محلی به نام سولفورینو واقع در شمال ایتالیا به نبرد سختی پرداختند. مجروحین در صحنه نبرد در حال جان‌باختن بودند و کسی به کمک آنان نمی‌آمد و صحنه رقت‌انگیزی به وجود آمده بود. در این حال، یک بازرگان جوان سوئیسی به نام هانری دونان اندکی پس از نبرد به منطقه جنگ وارد شد و به کمک افراد محلی یک حرکت امدادی اولیه را برای نجات مجروحین صحنه جنگ سازماندهی کرد. هانری دونان در بازگشت به کشورش با الهام از مشاهدات خود در نبرد سولفورینو کتاب خاطرات سولفورینو را منتشر کرد. او در این کتاب، پیشنهاد داد یک جمعیت امدادی داوطلب در هر کشور ایجاد شود که در زمان صلح به آنها آموزش داده شود تا در زمان جنگ خدمات درمانی را به مصدومین ارائه کنند.

بعد از انتشار این کتاب، نخستین پاسخ به ندای بشردوستانه هانری دونان از زادگاهش ژنو داده شد و به احترام هانری دونان علامت صلیب سرخ روی زمینه سفید که معکوس رنگ‌های پرچم کشور سوئیس زادگاه وی است به عنوان علامت مشخصه صلیب سرخ انتخاب شد.

تاریخچه نهضت بین‌المللی هلال احمر

در سال ۱۸۷۶ کشور ترکیه (امپراطوری عثمانی)، قبل از جنگ با کشور روسیه

علامت هلال احمر را روی زمینه سفید که معکوس رنگ‌های پرچم ترکیه عثمانی است به‌عنوان آرم جمعیت خود انتخاب نمود که به‌عنوان یک علامت امدادی به رسمیت شناخته شد. در پی این انتخاب، جمعیت‌های هلال احمر کشورهای اسلامی نیز آرم مزبور و عنوان هلال احمر را از آرم صلیب (که نماد کشورهای مسیحی بود) مناسب‌تر تشخیص داده و آن را به‌عنوان آرم جمعیت هلال احمر کشور خود برگزیدند.

تحقیق و تمرین کنید صفحه ۱۰۵

در این تحقیق، عنوان شده که دانش‌آموزان درباره روش‌های آتل‌بندی تحقیق نموده و در نهایت آنها را با یکی از دوستان خود تمرین نمایند. برای انجام این تحقیق باید دانش‌آموزان را به مطالعه کتاب‌های کمک‌های اولیه ارجاع دهید؛ زیرا در آنها روش‌های بستن آتل بیان شده است. بعد از اینکه دانش‌آموزان اطلاعات مورد نیاز را جمع‌آوری کردند، آنها را گروه‌بندی نموده تا با یکدیگر تمرین نمایند. در نهایت، بهترین گروه از آنها را انتخاب نموده تا یک‌بار تمامی روش‌هایی را که یاد گرفته‌اند برای دیگران انجام دهند.

منابع و مآخذ

ردیف	نام منبع	نویسنده یا مترجم	انتشارات
۱	قرآن کریم		
۲	زندگانی حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها	دکتر سیدجعفری شهیدی	دفتر نشر فرهنگ اسلامی
۳	زندگانی حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها	سیدهاشم رسولی محلاتی	دفتر نشر فرهنگ اسلامی
۴	پیرامون انقلاب اسلامی	شهید مطهری	صدرا
۵	انقلاب اسلامی و ریشه های آن	عباسعلی عمید زنجانی	کتاب سیاسی
۶	آشنایی با دفاع مقدس	دکتر پیری و شرتی	سمت
۷	صحیفه نور - جلد ۲۱	مجموعه سخنرانی ها و نظرات امام خمینی	مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی
۸	تاریخ تحلیلی جنگ ایران و عراق	دکتر حسین علایی	مرز و بوم
۹	سیری در جنگ ایران و عراق	محمد درودیان	مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه
۱۰	دانستنی های پدافند غیرعامل	سازمان پدافند غیرعامل	بوستان حمید
۱۱	چهار گفتار در باب پدافند غیرعامل	دکتر غلامرضا جلالی	محدث
۱۲	اصول و مبانی جنگ نرم	علی محمد نائینی	ساقی
۱۳	جنگ روانی	حسین متفکر	سپاه پاسداران
۱۴	اصول و مبانی جغرافیای سیاسی	دره میرحیدر	امیرکبیر
۱۵	نقشه خوانی و آشنایی با نقشه ها	علی اصغر رضوانی	سمیرا
۱۶	رزم مقدماتی سرباز (جلد ۱ و ۲)	معاونت آموزش نیروی زمینی سپاه	سپاه پاسداران
۱۷	فصلنامه علمی - پژوهشی آفاق امنیت	گروه نویسندگان	دانشگاه امام حسین (ع)
۱۸	عملکرد شورای امنیت در جنگ عراق و ایران	الکوارى (ترجمه محمدعلی عسگری)	پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس
۱۹	برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۹۱		
۲۰	سند تحول بنیادین آموزش و پرورش - مصوب ۱۳۹۶		

